

Editorial

Noua Revistă de Drepturile Omului nr. 4/2023, număr special, reflectă impactul pe care l-a avut asupra opiniei publice achitarea torționarilor lui Gheorghe Ursu de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin hotărârea ei din 27 iulie 2023. Cei care nu au urmărit de aproape procesul știau că nu pot să evalueze verdictul. Ce a indignat persoanele implicate nemijlocit, profesioniștii și publiciștii a fost motivarea. În acel document care va rămâne în istoria României postdecembriste, judecătoria Valerica Voica, Alin Sorin Nicolescu și Constantin Epure susțin negru pe alb că nu există probe din care să rezulte folosirea în anii 1970-1980, de către Securitate, a torturii și bătăilor pentru constrângerea persoanelor anchetate. Nu s-ar putea dovedi existența unui conflict între autorități și populație sau parte a acesteia. Politica statului comunist nu mai era, în ultimele decenii, de reprimare prin violență a opoziției față de regimul politic și conducătorul statului. După anul 1965 s-au utilizat, *în exclusivitate*, metode precum temperarea și controlarea opozanților, influențarea pozitivă a persoanelor și în cazurile celor de neconvins, arestul la domiciliu, urmărirea informativă, filajul și interceptările.

Judecătoria Înaltei Curți au preluat și au dezvoltat această concepție asupra trecutului ceaușist enunțată de Mihaela Niță, judecătoarea Curții de Apel care îi exonerase și ea, anterior, pe foștii ofițeri de securitate, Marin Pârvulescu și Vasile Hodiș. Ambele instanțe au întărit elucubrațiile batjocorind victima. Opoziția lui Gheorghe Ursu ar fi fost ne semnificativă, căci el nu era „un opozant pe față al regimului comunist” și al conducătorului partidului comunist. În plus, inginerul Ursu ar fi fost, o lungă perioadă de timp, un privilegiat al regimului. Aceste susțineri uimitoare reprezintă un negaționism elaborat al crimelor comuniste. Negaționismul a intrat în inima acestei componente cheie a democrației care este puterea judecătorească.

Pentru a dramatiza și mai mult revizionismul judecătorilor amintiți, Consiliul Superior al Magistraturii a dat un comunicat de „apărare a independenței puterii judecătorești în raport de mai multe articole de presă”, în care apostrofează „oamenii politici, reprezentanții unor instituții publice¹, formatorii de opinie din cadrul societății civile, precum și ... mass-media” pentru a fi depășit „limitele unor critici normale și acceptabile într-o societate democratică față de activitatea de judecată”. Prin afirmațiile publice referitoare la profesionalismul judecătorilor care au adoptat decizia și prin soluția pronunțată, asociată

1 Notabilă a fost și luarea de poziție a IICCMER, instituție publică, care a calificat „exonerarea de responsabilitate juridică a membrilor aparatului de securitate direct și indirect implicați în asasinarea disidentului Gheorghe Ursu” o lovitură dată „fundamentelor morale ale societății”. Hotărârea ÎCCJ „reprezintă un pericol la adresa statului de drept și se situează în contradicție flagrantă cu adevărul istoric. Ea creează premisele impunității celor care au fost implicați în crimele politice ale regimului comunist și fragilizează cultura democratică din România, deschizând larg calea reabilitării regimului totalitar”.

unei „lipse de atașament față de valorile democratice” ar fi fost afectată, susțin membrii CSM, „încrederea publică în sistemul de justiție”. Prin acest comunicat, Consiliul Superior al Magistraturii a reușit performanța să pună sub egida întregului sistem juridic din România impetinenta motivație a judecătorilor care s-au pronunțat în cazul Gheorghe Ursu.

În acest număr al *NRDO* publicăm un articol al judecătorului Cristi Danileț, „Dezbaterile în Dosarul Ursu: de la libertatea de exprimare la afectarea independenței justiției”, care analizează luarea de poziție a CSM. Danileț apreciază Comunicatul Consiliului, în cazul Gheorghe Ursu, ca fiind nu unul de apărare a justiției, ci mai degrabă unul de blocare a presei și a publicului preocupați de pasajele insuficient argumentate de judecători (sau insuficient înțelese de comentatori): „Practic, CSM spune că nimeni nu are voie să critice hotărârea judecătorească în cazul Ursu. Motivul este de neacceptat: dacă nu ești de acord cu hotărârea, înseamnă că subminezi puterea judecătorească. Cu siguranță, dacă publicul nu e de acord cu hotărârea instanței supreme într-un anumit caz, nu este afectată întreaga putere judecătorească, exercitată de fiecare dintre cei 4900 de judecători din România”.

Mai mult, poziția CSM este neavenită întrucât soluția a fost supusă unei căi extraordinare de atac. Întrucât CSM a comunicat public că toată critica adusă deciziei ICCJ este nefondată, „practic CSM s-a comportat nu ca un organ menit să protejeze independența justiției, ci ca unul care face justiție. Acest lucru poate avea o consecință nebănuită: în soluționarea cererii de revizuire judecătorești cauzei să fie supuși presiunii puse asupra lor de CSM, organism care îi poate judeca disciplinar pentru orice greșeală sau conduită”.

Contextul normativ și raționamentele prin care Cristi Danileț își susține concluziile vor fi găsite în revistă. Simțim însă nevoia să ne referim la un alt argument al magistratului: alegațiile privind influența fostelor sau actualelor servicii de informații asupra hotărârii ICCJ din 27 iulie 2023 pot fi considerate calomnii. Ca urmare, „dacă cineva a făcut vreo asemenea afirmație explicită la adresa membrilor din completul de judecată, trebuie să răspundă la solicitarea judecătorilor în cauză”, iar CSM trebuia să arate publicului că astfel de declarații sau speculații sunt neavenite, iar judecătorii vizați pot trage la răspundere pe autorii detractărilor.

În articolul său, Cristi Danileț punctează și dă importanță independenței puterii judecătorești, principiu și de bun simț, și recunoscut de toate instrumentele internaționale care, apărând drepturile omului, apără direct democrația. „Totuși”, majoritatea criticilor publice au făcut referire la influența fostelor sau actualelor servicii de informații ca explicație pentru verdictul din data de 27 iulie 2023. Ajungem la întrebarea: să depășească, oare, acest tip de alegații, limita exercițiului dreptului de exprimare, întrucât ar fi calomnii?

Ca orice principiu, și interdicția „calomnieri judecătorilor prin punerea deciziilor lor sub influența fostei Securități (cu sau fără asistența actualelor servicii de informații)” este de judecat în context. Or, contextul este următorul: vreme de 33 de ani, foștii securiști și oamenii asociați lor, unii din SRI și SIE, servicii constituite prin angajarea cadrelor fostei Securități au propagat tocmai viziunea care se regăsește în detaliu în gândirea expusă de judecătoria Mihaela Niță, Valerica Voica, Alin Sorin Nicolescu și Constantin

Epure. „Cadrele” au folosit în acest scop legături instituționale și puterea lor economică regăsită în trusturi de mass media, vizibile și dacă nu ar fi fost documentate pe larg – dar au fost. Chiar și desfășurarea procesului de la ÎCCJ a reflectat această „receptivitate” a magistraților pe a căror independență se mizează. O spune Andrei Ursu în articolul său din acest număr, „Dezinformare și revizionism în „cazul Ursu” și al Revoluției Române din decembrie 1989 (I)”: „fostul cadru de Securitate Vasile Mălureanu, fost General SRI, autorul mai multor cărți de dezinformare în ultimele decenii, a fost chemat ca martor al inculpaților atât la judecarea fondului cauzei la CAB, cât și la apelul de la ICCJ. A răspuns de fiecare dată prompt, oferindu-și opiniile în lungi tirade, de cele mai multe ori neîntrebat, dar și neîntrerupt de instanță (spre deosebire de martorii părții civile, care erau întreruși și chiar intimidați în mod sistematic)”.

Când judecătorii Curții Supreme disting în acest fel între martorii călăilor și martorii victimei, când susțin o imagine asupra istoriei care lovește „în fundamentele morale ale societății”, reprezentând” un pericol la adresa statului de drept”, care se situează în contradicție flagrantă cu adevărul istoric”, care „crează premisele impunității celor care au fost implicați în crimele politice ale regimului comunist” (termenii IICCMER), nu este cazul să vorbim despre „calomnie”. Nu am citit nicio afirmație care să afirme despre judecătorii Mihaela Niță, Valerica Voica, Alin Sorin Nicolescu și Constantin Epure că ar fi primit bani ori alte foloase pentru hotărârea lor. Susținerea că această hotărâre, scandaloasă, pe care *NRDO* o califică drept o „necinstire a memoriei de către magistrați”, pune justiția din România în serviciul foștilor agenți ai sistemului represiv împotriva victimelor acestora, nu este doar *rezonabilă*. Este o descriere a unei realități înmărmuritoare: la 33 de ani de la revoluție, sistemul judecătoresc (generalitate pe care intervenția CSM o permite) este aservit foștilor torționari.

Sistemul judecătoresc românesc are multe probleme: de supraaglomerare, de profesionalism, intrarea în greve interzise de lege, conflicte de interese, privilegii sfidătoare precum pensiile speciale și numărul redus de ani până la ieșirea din magistratură. Atitudinea magistraților în „cazul Gheorghe Ursu” a demonstrat că „așa nu mai poate merge”. Nu putem evolua spre o societate decentă într-o „magistrocrație” (cuvânt folosit în articolul său de Cristi Danileț). Este necesară reformarea sistemului judecătoresc. Nu o pot face decât un proiect politic și traducerea lui în viață.

O altă cauză care probează punerea actului de justiție în serviciul mentalităților ceaușiste este prezentată în acest număr de Előd Kincses, semnatar al articolului „Autonomia teritorială, « pericolul » care a condus la retragerea Ordinului Național « Steaua României » acordat lui László Tőkés”. Decizia ÎCCJ în acțiunea formulată de reclamantul László Tőkés este reprodusă în Anexa studiului.

În paradigma dialogului cu istoria, publicăm cauza *Zhablyanov împotriva Bulgariei*. Judecătorii europeni comentează, în motivația lor, felul în care Bulgaria a tratat, formal cel puțin, trecutul său comunist. În anul 2000, Parlamentul bulgar recunoscuse prin lege

natura criminală a regimului comunist². Anterior, în 1998, Curtea Constituțională a Bulgariei a declarat „Tribunalul Poporului” ca neconstituțional, deciziile sale putând fi respinse fără a fi necesară revizuirea lor. Cauza reprezintă un adevărat ghid pentru tratarea unor aspecte de natura justiției de tranziție.

În acest an, premiul *Noii Reviste de Drepturile Omului* este acordat Alexandrei Mihalcea și lui Florian Mihalcea, doi militanți devotați, de-a lungul a trei decenii, depășirii trecutului comunist prin servirea drepturilor omului. *Laudatio* explică de ce ei au fost considerați un adevărat simbol al asocierii și înfruntării celor două repere.

2 La noi, condamnarea oficială se regăsește într-o declarație politică a Președintelui României, cu putere simbolică dar cu puține conasecinte practice.